

захворювань населення України. Якщо природні умови нормальні, організм людини здатний розвиватися гармонійно за рахунок саморегуляції. У теперішній екологічній ситуації організм людини змушений щодня протистояти негативному впливу довкілля.

Висновки. Підхід до питання підтримання здоров'я студентської молоді на різних рівнях (сімейному, колективному, національному) означає залучення до розв'язання цієї проблеми не лише галузі охорони здоров'я, але й освіти, культури, соціальної роботи. Більшість студентів приділяють недостатнього значення фізичній культурі, як складової їхньої життєвої активності під час навчання та у майбутній професійній діяльності. Тому під час навчання в закладах освіти студентській молоді необхідно створити мотиваційне та практичне підґрунтя для свідомої здоров'язбережувальної поведінки.

Список використаних джерел

1. Алексеев А.В. Психическая подготовка в теннисе. Ростов-на-Дону: Феникс, 2005. 150 с.
2. Ананьев Б.Г. Человек как предмет познания. СПб.: Питер, 2001. 288 с.
3. Занюк С.С. Психология мотивации. Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. К.: Либідь, 2002. 295 с.
4. Крайг Г. Психология развития. СПб.: Питер, 2000. 992 с.
5. Лахтадир О.В. Психологічні особливості розвитку комунікативної компетентності майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Інститут психології ім. Г.С.Костюка АПН України. К.: 2017. 259 с.
6. Мельник Ю.Б. Формування культури здоров'я учнів, як важлива складова робота практичного психолога. *Практична психологія та соціальна робота*. 2003. № 2-3. С. 126-133.

References

1. Alekseev A.V. (2005). Psihicheskaya podgotovka v tennise, Rostov na Donu : Feniks, 150. [in Russian].
2. Ananiev B.G. (2001). Man as a subject of knowledge. SPb.: Peter. 288. [in Russian].
3. Zanjuk S.S. (2002). Psychology of the motivation. Learning book for students of higher educational establishments. K.: Lybid'. 288.
4. Craig G. (2000). Psychology of development. St.Peterburg: Peter. 992. [in Russian].
5. Lakhtadir O.V. (2017). Psychologocal teatures of development of communicative competence of future experts in physical culture and sports: *Candidare's thesis*. Kyiv, Ukraine. 259.
6. Melnik Yu. (2003). Formation of student health culture as an important component of the work of a practical psychologist. *Practical psychology and social work*, 2-3, 126-133.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.3K(147).76

УДК: 378.013+613.11+611.672+612.06

Самокиш І.І.

доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри загально-медичних наук
Міжнародного гуманітарного університету, м. Одеса

ORCID: 0000-0002-6077-699X

СТАН І ОСНОВНІ ПРОБЛЕМИ МОНІТОРИНГУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ЦІЛОМУ Й У СФЕРІ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ЗОКРЕМА

В роботі вивчались основні проблеми теоретичного, методологічного та прикладного характеру здійснення моніторингу вищої освіти. Існує спірність думок у трактуванні поняття «моніторинг» у сфері освіти, є різні точки зору розуміння відповідного поняття з позицій управління освітою, кваліметрії освіти, оцінки ефективності управління якістю освіти. Представлено основні авторські класифікації видів і рівнів моніторингу, визначено напрями та функції моніторингу освіти, наведено основні принципи його проведення. Визначено основні показники, які формують модель моніторингу процесу фізичного виховання і здоров'язбереження студентів. Встановлено основні дефініції моніторингу фізичної культури і спорту, здоров'я, функціональних можливостей та ін. Підкреслюється необхідність прийняття на державному рівні повноцінної системи контролю рівня здоров'я і функціональних можливостей студентської молоді, що дозволить оптимізувати навчально-виховний процес фізичного виховання, а також визначити невідкладні і довгострокові заходи щодо попередження та усунення негативних впливів на фізичний стан студентів.

Ключові слова: моніторинг, вища освіта, фізична культура і спорт, педагогічний експеримент, студенти.

Samokish I. The state and main problems of monitoring educational activities in higher education institutions in general and in the field of physical culture and sports in particular. The paper studied the main problems of theoretical, methodological and applied nature of the implementation of the monitoring of higher education. There is controversy in the

interpretation of the concept of "monitoring" in the field of education, there are different points of view of understanding the relevant concept from the standpoint of education management, qualimetry of education, and evaluation of the effectiveness of education quality management. The main author's classifications of types and levels of monitoring are presented, the directions and functions of monitoring education are determined, the basic principles of its conduct are presented. It is noted that the lack of a unified comprehensive state system for evaluating educational activities does not allow standardizing monitoring. Pedagogical monitoring of the process of physical education, diagnosis of physical health, testing physical fitness and the level of knowledge of physical culture has certain difficulties. The main indicators that form the monitoring model of the process of physical education and health preservation of students are defined. The main definitions of monitoring physical culture and sports, health, functional capabilities, etc. are established. The need to adopt a full-fledged system of monitoring the level of health and functional capabilities of students is emphasized at the state level, which will optimize the educational process of physical education, as well as identify urgent and long-term measures on the prevention and elimination of negative impacts on the physical condition of students. The basic principles of health monitoring are named. Various researchers have determined the main indicators that form a model for monitoring the process of physical education and the health of students.

Key words: monitoring, higher education, physical culture and sports, pedagogical experiment, students.

Постановка проблеми. У сучасному світі значення освіти як найважливішого фактору формування нової якості економіки і суспільства збільшується разом з зростанням впливу людського капіталу. Національна система освіти здатна конкурувати на міжнародному ринку тільки за умови системної модернізації. Найзначніший в цьому відношенні вплив Болонського процесу. До його основних напрямів можна віднести створення відкритого європейського освітнього простору, збільшення мобільності студентів, викладачів і дослідників, підвищення потенціалу працевлаштування випускників, зростання конкурентоспроможності тощо. З метою реалізації цих умов країни-учасниці розробляють і здійснюють системи управління якістю вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В останні роки все більше уваги приділяється питанню моніторингу освітнього процесу у закладах вищої освіти [18; 31; 35; 40]. Робота в цій області йде вже десятиліття і спрямована на [39; 40]: забезпечення взаємної прийнятності критеріїв і технологій забезпечення якості, внутрішніх і зовнішніх експертиз; підвищення гласності результатів оцінювання; визначення порівнянних систем акредитації та сертифікації; поглиблення міжнародного партнерства; підвищення якості вищої освіти в усьому світі.

Мета дослідження. Вивчити та встановити основні проблеми теоретичного, методологічного, прикладного характеру здійснення моніторингу вищої освіти та основні проблеми моніторингу процесу фізичного виховання і здоров'язбереження студентів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Однією з важливих задач процесів модернізації вищої професійної освіти є створення системи моніторингу освітнього процесу. Доводиться констатувати, що розробка і реалізація концептуальних підходів та інструментарію моніторингу освіти наштовхується на цілу низку проблем методологічного та прикладного характеру, без вирішення яких моніторинг не здатний виконувати поставлені перед ним завдання, або робить це неефективно.

На сьогодні відомі різні точки зору щодо трактування поняття «моніторинг». Тому вважаємо, що визначення сутності цієї дефініції необхідно починати з встановлення етимології слова «моніторинг». Поняття моніторинг походить від латинського слова *monitor* – спостереження, контроль, застереження. Існує величезна кількість визначень моніторингу. На наш погляд, виходячи з того, що дане слово має іноземне походження, ми дотримуємося визначень, які були надані в словниках іншомовних слів.

Моніторинг [англ. *monitoring*] [14] – 1. Спостереження, оцінка і прогноз стану навколишнього середовища у зв'язку з господарською діяльністю людини. 2. Систематичне спостереження, за будь-яким процесом з метою фіксувати відповідність (або невідповідність) результатів цього процесу первісним припущенням.

Моніторинг – [англ. *monitoring*] [22] – система постійних спостережень, оцінки і прогнозу зміни стану будь-якого природного, соціального і т.п. об'єкта.

Таким чином, моніторинг в загальнонауковому розумінні – це діяльність, яка передбачає діагностику, контроль і прогнозування, які є важливими складовими системи управління. Основною сферою практичного застосування моніторингу є інформаційне обслуговування управління в різних сферах діяльності, в тому числі й освітньої.

Моніторинг дозволяє системно досліджувати будь-який процес і його об'єкти з метою отримання достовірної інформації для ефективного управління середовищем, процесами, програмами розвитку і т.п. Моніторинг тісно пов'язаний з усіма функціями й етапами управління, тому його сутнісні характеристики можуть бути розглянуті тільки в порівнянні з іншими елементами процесу управління [19; 29; 30].

Моніторингова діяльність у сфері освіти, на думку авторів [10], призначена для спостереження за освітніми процесами і за результатами освіти, що має схожу позицію у сфері

виробництва й у сфері послуг, де моніторингова діяльність призначена для постійного спостереження за виконанням заходів або вимог до досягнення запланованих результатів.

Деякі автори [32] моніторинг у сфері освіти розглядають як систематичну процедуру збору даних з найбільш значущих факторів реалізації освітнього процесу, а також як спосіб створення банку даних результатів досліджень. Також під моніторингом в освіті розуміють [6] комплексну систему постійних спостережень, оцінки і прогнозу змін стану освітнього середовища або її окремих елементів під впливом зовнішніх і внутрішніх впливів.

Моніторинг можна трактувати як стандартизоване спостереження за освітнім процесом і його результатами, що дозволяє створити історію стану об'єкта в часі, кількісно оцінювати зміну суб'єктів навчання й освітньої системи, визначати і прогнозувати напрями їх розвитку [9].

Під моніторингом якості вищої освіти [25; 36-38] розуміється комплексне функціонування спеціальної системи, призначеної для спостереження, вимірювання, оцінки, аналізу та прогнозу у сфері якості вищої освіти. Така система охоплює всі основні рівні управління: державний, регіональний, вузівський. Таким чином, моніторинг вищої освіти й освіти в цілому розглядається з різних точок зору: як засіб управління освітою; як засіб кваліметрії освіти; як засіб оцінки ефективності управління якістю освіти.

Виділяють наступні види моніторингу [13]: дидактичний, що відслідковує результати навчання; психолого-педагогічний, що відслідковує характер відносин «викладач – студент», міжособистісних відносин «студент – студент», характер і стан особистісного розвитку учасників освітнього процесу, динаміку даного процесу; управлінський, що відслідковує характер взаємодій на різних управлінських рівнях; медико-педагогічний, що відслідковує психофізіологічне самопочуття викладачів і студентів в умовах освітнього процесу.

На думку авторів [17] основними напрямками освітнього моніторингу визначають: моніторинг якості освіти; моніторинг рівня соціалізації особистості; моніторинг інтересів учнів; моніторинг освітніх потреб учнів та місцевого суспільства; моніторинг рівня професіоналізму педагогічних кадрів; моніторинг стану здоров'я учнів.

Незважаючи на значні теоретичні напрацювання, і до цього дня не створена стійка система класифікацій різних видів і рівнів моніторингу. На наш погляд, досить повну класифікацію моніторингу в освіті представив А.Н. Майоров [18].

Перша група класифікована з виду завдання моніторингу: інформаційний (збір, накопичення, систематизація та поширення інформації), базовий (діагностика нових проблем до того, як вони будуть усвідомлені на рівні управління), проблемний (діагностика закономірностей, погроз, процесів, проблем, які вже відомі), управлінський (відстеження та оцінка ефективності наслідків і вторинних ефектів рішень, прийнятих у сфері управління).

Друга група класифікована за видами коштів, використаних для проведення моніторингу: педагогічний, соціологічний, психологічний, медичний, економічний і демографічний.

У третій групі відображена ієрархія системи управління освітою, яка дозволяє розрізняти локальний (на рівні закладу освіти), районний, обласний (регіональний), державний моніторинг.

Класифікація *четвертої групи* моніторингу ґрунтується на наявних видах експертиз, в результаті чого розрізняють динамічний (використовує дані про динаміку розвитку об'єкта, явища або показника), порівняльний (обираються результати подібних обстежень інших освітніх систем), комплексний (використовують кілька підстав для експертизи), безпідставний (для аналізу беруть результати тільки одного дослідження) моніторинг.

П'яту групу класифіковано за типом визначення ефективності освітньої системи – соціальної і навчальної сфер.

Незважаючи на існуючі складнощі, моніторинг у сфері вищої освіти повинен відповідати вимогам наступних принципів [33]: комплексність (спостереження за всіма основними процесами) і диференціація найважливіших параметрів розвитку ЗВО і його підрозділів; системність (ієрархічна взаємопов'язаність приватних і узагальнюючих показників розвитку підрозділів і ЗВО в цілому); однорідність досліджуваних об'єктів; адаптивність (система показників повинна відповідати державній статистичній звітності); стандартизація оцінок моніторингу. Однак на сьогоднішній день найчастіше перераховані вимоги виконуються не всі або не повною мірою.

У літературі немає єдиної думки про функції моніторингу якості освіти. У джерелах інформації згадуються адаптаційна, діагностична, аналітична, прогностична та інші. Найбільш повне розуміння функцій моніторингу дає С.Ю. Трапідін [31], який на основі даних літератури визначає наступні функції: *забезпечувальна* – постачання органів управління освітою інформацією, необхідною для прийняття обґрунтованих управлінських рішень; *аналітична* – регулярність глибокого і різнобічного аналізу процесів, що відбуваються у системі освіти та їх впливу на економіку і соціальну сферу; *презентаційна* – надання органам влади і широкій громадськості результатів діяльності системи освіти; *накопичувальна* – тривале за часом формування баз порівнянних даних про стан і тенденції розвитку системи освіти; *нормативна* – розробка і корекція системи показників, що характеризують як процеси, що відбуваються у системі освіти, так і

ефективність реалізації прийнятих у сфері управління освітою рішень; *формувальна* – формування спільно з органами влади та іншими зацікавленими особами замовлення на проведення моніторингових досліджень; *прогностична* – складання прогнозів розвитку освіти на середньострокову і довгострокову перспективу, що забезпечують розробку політики в галузі освіти.

Моніторинг якості навчання студентів у ході вивчення конкретної навчальної дисципліни складається з таких видів контролю [23]:

Вхідний контроль – це контроль базових знань й умінь студентів, необхідних для вивчення дисципліни. Даний вид контролю дозволяє комплексно вирішувати організаційні завдання, визначаючи попередні знання й уміння, необхідні для навчання з дисципліни, і виявляючи індивідуальні завдання, виконання яких буде означати засвоєння змісту дисципліни.

Поточний контроль – це безперервне фіксоване спостереження за процесом засвоєння змісту дисципліни. Це найбільш оперативний вид контролю, в ході якого виявляється ступінь розуміння навчального матеріалу студентами, уміння застосовувати знання у вирішенні практичних завдань.

Рубіжний контроль – це контроль засвоєння змісту дисципліни за окремими розділами (модулями). Результати рубіжного контролю визначають індивідуальний рівень освоєння студентами змісту дисципліни за окремими розділами (модулями), виявляють труднощі, які виникли для їх подальшого коректування і переходу до вивчення наступного розділу (модуля).

Підсумковий контроль – це контроль результатів, досягнутих після закінчення вивчення дисципліни, на відповідність поставленої комплексної дидактичної мети. До підсумкового контролю ставляться такі вимоги. По-перше, підсумковий контроль повинен здійснюватися однаково для всіх студентів, незалежно від їх індивідуальних здібностей та особливостей, з використанням єдиної оцінної шкали. По-друге, підсумкові цілі повинні бути статичними для забезпечення стабільності і порівнянності результатів між різними групами.

У тісному зв'язку з моніторингом та діагностикою (як початковим етапом моніторингу) є експеримент – головний метод збирання інформації в науці. Його проведення пов'язане з пошуком причинно-наслідкових відносин досліджуваних явищ дійсності. Цей метод є розвитком методу спостереження та логічного аналізу.

Як правило, розрізняють наступні види педагогічного експерименту [28]:

- *констатуючий експеримент* полягає в тому, що дослідник експериментальним шляхом встановлює лише стан педагогічної системи, проводиться діагностика: визначається наявність зв'язку між явищами, встановлюються вихідні дані для подальшого дослідження;

- *формувальний експеримент* супроводжується застосуванням спеціально розробленої системи заходів, спрямованих на формування певних якостей, на поліпшення результатів їх навчання, виховання, трудової діяльності і т.д.;

- *контрольний експеримент* визначає рівень знань, умінь і навичок за матеріалами формувального експерименту.

Педагогічному моніторингу процесу фізичного виховання, діагностиці фізичного здоров'я, тестуванню фізичної підготовленості та рівня знань з фізичної культури студентів присвячені роботи вітчизняних і зарубіжних дослідників, а саме: Р. Айзман; Г. Апанасенка; В. Бальсевича; Р. Баєвського; Д. Давиденка; О. Дубогай; М. Дутчака; В. Кашуби; Т. Круцевич; Б. Ланди; Л. Семенова; С. Хрущева та ін.

Під моніторингом у сфері фізичної культури і спорту розуміють [8] – систему організаційних заходів, спрямованих на забезпечення періодичного збирання, опрацювання та аналізу показників про стан використання рухової активності у повсякденній діяльності різних груп населення з урахуванням їхніх потреб та цінностей, а також про основні фактори, які стримують процес залучення людей до рухової активності як важливої складової здорового способу життя.

Під моніторингом здоров'я студентів автори [5; 11; 15; 24; 34; 36-38] розуміють науково обґрунтовану систему періодичного збирання, узагальнення та аналізу інформації про стан фізичного, психологічного, соціального здоров'я, про їх потреби в здоров'ї, про усвідомлення його цінності, мотивація до саморегульованої поведінки і обов'язкове надання отриманих даних для прийняття рішень на всіх рівнях влади.

Використання моніторингу дозволяє визначити невідкладні і довгострокові заходи щодо попередження та усунення негативних впливів навчального процесу на фізичний стан учнів та студентів, таких як [16]: інтенсифікація навчального процесу; підвищення нервового і розумового навантаження; прогресуючий дефіцит рухової активності студентів, обмеження спортивної та рекреаційної діяльності; застарілі форми організації процесу фізичного виховання учнівської та студентської молоді. Визначення ефективності й оцінки якості фізичного виховання студентів можливе за допомогою постійно функціонуючого моніторингу, метою якого є визначення діяльності вузу через рівні системності і послідовності реалізації професорсько-викладацьким колективом навчального закладу, перш за все, здоров'язберігаючих технологій.

На думку деяких фахівців [26], педагогічний моніторинг можливий за реалізації наступних принципів: комплексності; системності; цілісності; динамічності. Інші [20; 21] дають більш повний список основних принципів моніторингу здоров'я, а саме: комплексність; системність; цілісність; динамічність; репрезентативність; методична єдність; наявність зворотного зв'язку.

На сьогодні накопичена значна кількість наукових робіт і підходів у напрямку моніторингу здоров'я студентів, навчально-виховного процесу фізичного виховання в вузах. Визначено основні показники, які формують модель моніторингу процесу фізичного виховання і здоров'язбереження студентів. На думку деяких авторів [4], модель моніторингу повинна включати у себе наступну сукупність блоків:

Перший блок – це загальностатистичні показники здоров'я: задоволеність якістю здоров'я; пропуски занять студентами через хворобу; діагностична карта захворюваності студентів на навчальний рік та інші.

Другий блок – системність і послідовність здоров'язберігаючої діяльності вузу, яка включає: наявність в навчальних планах професійної підготовки здоров'язберігаючих спецкурсів, спецдисциплін; соціально-адаптаційна й особистісно-розвиваюча робота вузу (показник включає наявність і використання технологій у вузі).

Третій блок – становлять показники психофізіологічної комфортності освітнього процесу: розрахунок коефіцієнта стомлюваності; напруженість функціонального стану навчального процесу, відповідність соціальним стандартам, прийнятих у системі вищої освіти; напруженість адаптаційного періоду студентів 1-го курсу; привабливість вузу для студентів; задоволеність професорсько-викладацького складу життєдіяльністю освітнього закладу і ін.

Четвертий блок – фізкультурно-оздоровча робота у вузі: ефективність організації культурно-оздоровчої роботи навчальних груп і вузу в цілому; якість і зміст медичного обслуговування; ефективність медичної профілактики і динамічного спостереження за станом здоров'я студентів, спортивно-оздоровча робота; мотивація студентів до занять фізичною культурою і спортом.

П'ятий блок – просвітницько-виховна робота зі студентами.

На думку інших авторів [12], в цілому система моніторингу повинна включати шість блоків: теоретичні питання; рухові уміння і навички; тести на визначення рівня фізичної підготовленості; гармонійність фізичного розвитку; показники здоров'я і функціонального стану; критерії рівня фізичної активності та здорового способу життя.

На думку фахівців, основними цілями моніторингу здоров'я студентів є [1-3]: збереження здоров'я в процесі індивідуального розвитку і навчання; професійна орієнтація студентів для усвідомленого й адекватного можливостям організму вибору професії; оцінка індивідуальних психофізіологічних, характерологічних, типологічних і особистісних особливостей студентів для корекції і розвитку професійно значущих якостей; оцінка здоров'язберігаючої діяльності загальноосвітнього закладу; індивідуальний підхід до організації навчально-виховного процесу.

Також, для моніторингу здоров'я студентів виділено такі показники: оцінка фізичного розвитку; оцінка функціонального стану і фізичної підготовленості; самооцінка психічних станів; оцінка соціально-психологічної адаптованості; оцінка функціональної асиметрії мозку; оцінка рівня мотивації до успіху; ставлення до свого здоров'я та здорового способу життя; оцінка рівня стресостійкості; оцінка рівня тривожності; оцінка рівня конфліктності; діагностика стану агресії; оцінка рівня невротизації; оцінка різних видів пам'яті (механічної, смислової, образної); визначення розумової працездатності; оцінка нейродинамічних властивостей нервової системи (сенсомоторні реакції, реакції на об'єкт, що рухається).

Основними функціями моніторингу рівня залучення населення до спорту в тому числі учнівської та студентської молоді є [7]: спостереження за процесами залучення населення до спорту для всіх; виявлення об'єктивних соціальних змін у використанні рухової активності для зміцнення здоров'я людей; встановлення та прогнозування впливу державних управлінських рішень на рівень залучення населення до спорту для всіх; порівняння оцінок експертів та думок населення з приводу стану та перспектив використання рухової активності під час дозвілля громадян; надання органам державної влади інформації про проблеми у сфері фізичної культури і спорту, які викликають занепокоєння в суспільстві, та пропозицій для прийняття рішень з удосконалення системи залучення населення до рухової активності.

Основними інструментами проведення моніторингу є тестування та анкетування. У системі фізкультурної освіти студентів тестування допомагає вирішенню низьку складних завдань, наприклад, таких, як виявлення рівня функціональних можливостей (рівень розвитку фізичних якостей) і володіння руховими навичками. На основі результатів тестування можна проводити наступний аналіз [27]: порівнювати фізичну підготовленість, як окремих досліджуваних, так і цілих груп; проводити відбір для занять тих чи інших видів фізичних вправ; здійснювати значною мірою об'єктивний контроль над процесом і результатами навчання; виявляти переваги та недоліки застосовуваних засобів, методів навчання і форм організації занять; складати найбільш обґрунтовані плани індивідуальних і групових занять фізичними вправами.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Резюмуючи вище наведені напрацювання в області моніторингу системи вищої освіти, відзначаємо, що в більшості вузів України при моніторингу приділяється увага тільки тим параметрам, аналіз яких передбачений акредитаційними показниками (перевірка певних параметрів якості освіти). Системи показників розробляються без урахування існуючого досвіду або стандартних критеріїв. Відсутність єдиної для України комплексної системи оцінки освітньої діяльності не дозволяє стандартизувати проведення моніторингу. Одним із першочергових заходів щодо підвищення ролі фізичної культури і спорту у формуванні здорового способу життя студентів є створення повноцінної державної системи контролю рівня їх здоров'я і функціональних можливостей. У нашій країні відсутні нормативно-правові документи в напрямку моніторингу стану фізичного здоров'я і функціональних можливостей студентської молоді. Моніторинг процесу фізичного виховання на державному рівні життєво необхідний і, в першу чергу, повинен забезпечувати: визначення впливу соціальних, педагогічних, природно-середовищних факторів на якість життя студентів; виявлення причинно-наслідкових зв'язків між рівнем функціональних можливостей і провідними параметрами процесу навчання у закладах вищої освіти; сприяння прийняттю обґрунтованих управлінських рішень у ЗВО у напрямі зміцнення здоров'я студентської молоді.

Список використаних джерел

1. Айзман Р.И., Айзман Н.И., Лебедев А.В., Рубанович В.Б. Методика комплексной оценки здоровья учащихся общеобразовательных школ. Новосибирск: Изд. НГПУ, 2008. 124 с.
2. Айзман Р.И., Айзман Н.И., Лебедев А.В., Рубанович В.Б. Методика комплексной оценки физического и психического здоровья, физической подготовленности студентов высших и средних профессиональных учебных заведений. Новосибирск: Изд. НГПУ, 2009. 100 с.
3. Айзман Р.И., Лысова Н.Ф. Возрастная физиология: учебное пособие. Новосибирск: Изд. НГПУ, 2010. 202 с.
4. Апанасюк Н.И. Мониторинг состояния физического здоровья студентов обучающихся в вузе. *Актуальные процессы и инновационные технологии развития физической культуры, спорта и туризма*: Материалы Всероссийской электронной конф., (Иркутск, 13-17 февраля 2012 г.). Иркутск, 2012. С. 22-28.
5. Ашмарин Б.А. Теория и методика физического воспитания. М.: Просвещение, 1979. 360 с.
6. Боровкова Т.И., Морев И.А. Мониторинг развития системы образования. Часть 1. Теоретические аспекты: учеб. пособие. Владивосток: Изд-во Дальневосточного университета, 2004. 150 с.
7. Дутчак М.В. Соціальний моніторинг в системі спортивного менеджменту (на прикладі спорту для всіх). Концепція розвитку галузі фізичного виховання і спорту в Україні: зб. наук. праць РЕГІ. 2001. С. 30-40.
8. Дутчак М.В. Моніторинг в системі державного управління спортом для всіх в Україні. *Педагогіка, психологія та медико-біологічні проблеми фізичного виховання та спорту* 2008. № 9. С. 34-43.
9. Звонников В.И., Мельникова М.Б. Современные средства оценивания результатов обучения: учебное пособие для студ. высш. учеб. заведений. М.: Издательский центр «Академия», 2007. 224 с.
10. Злобин Э.В., Мищенко С.В., Герасимов Б.И. Управление качеством в образовательной организации. Тамбов: Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2004. 88 с.
11. Кайгородова Н.З. Формирование культуры здоровья студентов в ходе профессионально-педагогической подготовки выпускников. *Вестник МГУ. Серия 20: Педагогическое образование*. 2009. № 3. С. 66-73.
12. Капилевич Л.В., Шилько В.Г., Кабачкова А.В. Физиологический мониторинг и мониторинг здоровьесберегающей деятельности в процессе физического воспитания студентов. *Бюллетень сибирской медицины*. 2011. Т. 10. № 4. С. 76-81.
13. Карпова Г.А., Силина С.Н. Педагогический потенциал психолого-педагогического мониторинга в образовательном учреждении. *Психолого-педагогические проблемы социализации личности*. 1997. С. 197-201.
14. Крысин Л.П. Толковый словарь иноязычных слов. М.: Изд-во «Русский язык», 1998. 848 с.
15. Куликов Л.М., Рыбаков В.В., Ярушин С.А. Двигательная активность и здоровье подрастающего поколения: монография. Челябинск: изд-во Челяб. гос. ун-та, 2009. 275 с.
16. Лотоненко А.В. Педагогическая система формирования у студенческой молодежи потребностей в физической культуре: автореф. ... дис. д-ра пед. наук: 13.00.04. Краснодар, 1998. 40 с.
17. Мазур Н.П., Бодненко Д.М., Жильцов О.Б., Лещинський О.Л. Моніторинг навчальної діяльності: навчальний посібник. К.: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2014. 223 с.
18. Майоров А.Н. Мониторинг в образовании. 3-е изд., испр. и доп. М.: Интеллект-Центр, 2005. 424 с.
19. Медведев В.И., Парачев А.М. Терминология инженерной психологии. Л.: ВМА им. С.М. Кирова, 1971. 112 с.
20. Методологические и методические основы мониторинга здоровьесберегающей деятельности школы. URL: <https://www.science-education.ru/ru/article/view?id=12972>

21. Методологические основы мониторинга здоровьезабодряющей деятельности школы. URL: <file:///C:/Users/%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD/Downloads/metodologicheskie-osnovy-monitoringa-zdoroviesberegayuschey-deyatelnosti-v-shkole.pdf>
22. Москвин А.Ю. Большой словарь иностранных слов. М.: ЗАО Центрполиграф, 2007. 816 с.
23. Научно-педагогические основы мониторинга качества обучения. URL: <http://human.snauka.ru/2012/05/1076>
24. Проскурякова Л.А. Оценка психического статуса студентов вузов и программа его коррекции. *Гигиена и санитария*. 2011. № 3. С. 66–69.
25. Самокиш І.І. Вдосконалення навчального процесу фізичного виховання у закладах вищої освіти з урахуванням комплексного моніторингу функціональних можливостей студентів: навчальний посібник. Одеса: ОНАЗ ім. О.С. Попова, 2018. 68 с.
26. Современные образовательные технологии: учебное пособие / коллектив авторов; под ред. Н.В. Бордовской. 2-е изд., стер. М.: КНОРУС, 2011. 432 с.
27. Современные образовательные технологии: учебное пособие / коллектив авторов; под ред. Н.В. Бордовской. 3-е изд., стер. М.: КНОРУС, 2016. 432 с.
28. Сравнение и анализ понятий: мониторинг, эксперимент и диагностика в образовании. URL: <http://anone.ru/news/1/2013-04-09-145>
29. Судаков К.В. Основные принципы общей теории функциональных систем. Функциональные системы организма: Руководство. М.: Медицина, 1987. С. 26-49.
30. Судаков К.В. Информационный принцип в физиологии: анализ с позиций общей теории функциональных систем. *Успехи физиологических наук*. 1995. Т. 26. № 4. С. 3–27.
31. Трапицын С.Ю. Мониторинг качества высшего образования. *Экология человека*. 2009. С. 17-23.
32. Хильченко Л.Н. Внутренняя система оценки качества образования в университете: веяние времени или острая необходимость? *Современные научные исследования и инновации*. 2014. № 11-3 (43). С. 131-136.
33. Хильченко Л.Н., Баженов Р.И., Кириллова Д.А. Мониторинг качества высшего профессионального образования: проблемы и перспективы. *Электронный научный журнал «Современные исследования социальных проблем»*. 2015. № 9 (53). С. 757-775. URL: www.sisp.nkras.ru
34. Цели и задачи программы «Мониторинг состояния здоровья студентов университета физической культуры». URL: <file:///C:/Users/%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD/Downloads/tse-i-zadachi-programmy-monitoring-sostoyaniya-zdorovya-studentov-universiteta-fizicheskoy-kultury.pdf>
35. Lord F.M. Applications of item response theory to practical testing problems. New York: Routledge, 1980. 274 p.
36. Samokish I.I. Hysteretic method of identifying features as a criterion for evaluating performance in physical education in higher education. *Physical Education of Students*. 2011. № 4, 71–75.
37. Samokish I.I. Physical workability as the base of students' functional potentials. *Physical Education of Students*. 2016. № 6. С. 40–48.
38. Samokish, I., Bosenko, A., Pryimakov, O., Biletskaya, V. Monitoring System of Functional Ability of University Students in the Process of Physical Education. *Central European Journal of Sport Sciences and Medicine*. 2017. № 17 (1). С. 73–78.
39. Srikanthan G., Dalrymple J. Developing a holistic model for quality in higher education. *Quality in Higher Education*. 2002. Vol. 8 (3). P. 215-224.
40. Weiss D.J., Kingsbury G. Application of computerized adaptive testing to educational problems. *Journal of Educational Measurement*. 1984. Vol. 21 (4). P. 361-375.

References

1. Aizman, R.I., Aizman, N.I., Lebedev, A.V., Rubanovich, V.B. (2008). Methods of comprehensive assessment of the health of students in secondary schools, Novosibirsk, 124.
2. Aizman, R.I., Aizman, N.I., Lebedev, A.V., Rubanovich, V.B. (2009). Methods of comprehensive assessment of physical and mental health, physical fitness of students of higher and secondary vocational schools, Novosibirsk, 100.
3. Aizman, R.I., Lysova, N.F. (2010). Developmental physiology: [study guide], Novosibirsk, 202.
4. Apanasyuk, N.I. (2012). Monitoring the state of physical health of students studying at the university. *Actual processes and innovative technologies for the development of physical culture, sports and tourism*, Proceedings of the All-Russian Electronic Conference, Irkutsk, 22-28.
5. Ashmarin, B.A. (1979). Theory and methods of physical education, M., 360.
6. Borovkova, T.I., Morev, I.A. (2004). Monitoring the development of the education system. Part 1. Theoretical aspects: [studies. allowance], Vladivostok, 150.
7. Dutchak, M.V. (2001). Social monitoring in sports management systems (on sports butt for all). *Concepts rozvitku galuzi fizicheskogo viovannya i sport in Ukraine*, 30-40.
8. Dutchak, M.V. (2008). Monitoring in the system of sovereign sport management for all in Ukraine. *Pedagogy, Psychology and Medical Biological Problems and Physical Training and Sport*, 9, 34-43.
9. Zvonnikov, V.I., Melnikov, M.B. (2007). Modern means of evaluating learning outcomes: [tutorial] for students. higher studies. institutions, M., 224.
10. Zlobin, E.V., Mishchenko, S.V., Gerasimov, B.I. (2004). Quality management in educational organizations, Tambov, 88.
11. Kaygorodova, N.Z. (2009). Formation of a culture of health of students in the course of professional and pedagogical training of university graduates. *Bulletin of Moscow State University, Series Pedagogical Education*, 20 (3), 66-73.

12. Kapilevich, L.V., Shilko, V.G., Kabachkova, A.V. (2011). Physiological monitoring and monitoring of health-saving activities in the process of physical education of students, *Bulletin of Siberian medicine*, V. 10 (4), 76–81.
13. Karpova, G.A., Silina, S.N. (1997). Pedagogical potential of psychological and pedagogical monitoring in an educational institution. *Psychological and pedagogical problems of socialization of the individual*, Shadrinsk, 197-201.
14. Krysin, L.P. (1998). Explanatory dictionary of foreign words, M., 848.
15. Kulikov, L.M., Rybakov, V.V., Yarushin S.A. (2009). Motor activity and the health of the younger generation, Chelyabinsk, 275.
16. Lotonenko, A.V. (1998). Pedagogical system of formation of the needs of students in physical culture: *Abstracts of Doctors thesis*, Krasnodar, 40.
17. Mazur, N.P., Bodnenko, D.M., Жильцов, О.В., Leschinsky, О.Л. (2014). Monitoring of educational activities, K., 223.
18. Mayorov, A.N. (2005). Monitoring in education. 3rd ed., Corr. and add., M., 424.
19. Medvedev, V.I., Parachev, A.M. (1979). Terminology of engineering psychology, L., 112.
20. Methodological and methodological foundations of monitoring health-saving activities of the school. URL: <https://www.science-education.ru/en/article/view?id=12972>
21. Methodological basis for monitoring the health-saving activities of the school. URL: file:///C:/Users/%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD/Downloads/metodologicheskie-osnovy-monitoringa-zdoroviesberegayushey-deyatelnosti-v-shkole.pdf
22. Moskvina, A.U. (2007). Large Dictionary of Foreign Words, M., 816.
23. Scientific and pedagogical bases of monitoring the quality of education. URL: <http://human.snauka.ru/2012/05/1076>
24. Proskuryakova, L.A. (2011). Evaluation of the mental status of university students and the program for its correction. *Hygiene and Sanitation*, 3, 66–69.
25. Samokish, I.I. (2018). Improvement of the educational process of physical education in institutions of higher education, taking into account the integrated monitoring of students functional capabilities, Odesa, 68.
26. Bordovska, N.V. (2011). Modern educational technologies. Team of authors, 2nd ed., M., 432.
27. Bordovska, N.V. (2016). Modern educational technologies. Team of authors, 3rd ed., M., 432.
28. Comparison and analysis of concepts: monitoring, experiment and diagnosis in education. URL: <http://anone.ru/news/1/2013-04-09-145>
29. Sudakov, K.V. (1987). The basic principles of the general theory of functional systems. *Functional systems of the body*, M., 26-49.
30. Sudakov, K.V. (1995). Information principle in physiology: analysis from the standpoint of the general theory of functional systems. *Successes of physiological sciences*, V. 26 (4), 3-27.
31. Trapitsyn, S.U. (2009). Monitoring the quality of higher education. *Human Ecology*, 17-23.
32. Khilchenko, L.N. (2014). The internal system for assessing the quality of education at the university: a spirit of the times or an urgent need. *Modern scientific research and innovation*, 11-3 (43), 131-136.
33. Khilchenko, L.N., Bazhenov, R.I., Kirillova, D.A. (2015). Monitoring the quality of higher professional education: problems and prospects. *Electronic scientific journal "Modern Studies of Social Problems"*, 9 (53), 757-775.
34. The goals and objectives of the program "Monitoring the health status of students of the University of Physical Education" URL: file:///C:/Users/%D0%B8%D0%B2%D0%B0%D0%BD/Downloads/tseli-i-zadachi-programmy-monitoring-sostoyaniya-zdorovya-studentov-universiteta-fizicheskoy-kultury.Pdf
35. Lord F.M. Applications of item response theory to practical testing problems. New York: Routledge, 1980. 274.
36. Samokish I.I. (2011). Hysteretic method of identifying features as a criterion for evaluating performance in physical education in higher education. *Physical Education of Students*, 4, 71–75.
37. Samokish I.I. (2016). Physical workability as the base of students' functional potentials. *Physical Education of Students*, 6, 40–48.
38. Samokish, I., Bosenko, A., Pryimakov, O., Biletskaya, V. (2017). Monitoring System of Functional Ability of University Students in the Process of Physical Education. *Central European Journal of Sport Sciences and Medicine*, 17 (1), 73–78.
39. Srikanthan G., Dalrymple J. (2002). Developing a holistic model for quality in higher education. *Quality in Higher Education*, Vol. 8 (3), 215-224.
40. Weiss D.J., Kingsbury G. (1984). Application of computerized adaptive testing to educational problems. *Journal of Educational Measurement*, Vol. 21 (4), 361-375.

DOI 10.31392/NPU-nc.series15.2022.3K(147).77
УДК 797.2-053.5

Сумак Н.Д.

аспірантка кафедри гімнастики та спортивних єдиноборств
Державного закладу «Південноукраїнський національний
педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», м. Одеса
ORCID: 0000-0001-8780-4447

Тодорова В.Г.

доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор
професор кафедри гімнастики та спортивних єдиноборств